

МІСЦЕ Й ФУНКЦІЇ ЖАРГОННОЇ ЛЕКСИКИ В МОВЛЕННІ СТУДЕНТІВ

Мирошніченко М. І., *старший викладач*

PLACE AND FUNCTION OF JARGON LANGUAGE IN STUDENTS' SPEECH

Mariya Miroshnichenko, *senior lecturer*

Анотація. Стаття присвячена проблемі використання студентами різних видів жаргону. У статті розглянуто жаргонну лексику та її функціонування у студентському середовищі. Проаналізовано семантико-функціональні особливості жаргонної лексики, її використання в розмовному стилі. Виокремлено професійний, молодіжний і власне студентський жаргон. Акцентовано на важливості дотримання мовних норм сучасної української літературної мови у повсякденному житті. Виокремлено функції, які виконує жаргонна лексика у мовленні її носіїв.

Ключові слова: українська мова, культура мовлення, літературна мова, жаргон, семантика, стиль.

Abstract. The article deals with the slang vocabulary and its functioning among students. The analysis of semantic and functional features of slang vocabulary and its use in a conversational style is made. Author determined professional, youth and students' jargon. The attention is paid to the importance of keeping to the rules of modern Ukrainian literary language in everyday life. Functions performed by slang vocabulary in speech of native speakers are shaped out.

Key words: Ukrainian language, culture of speech, literary language, jargon, semantics, style.

Усі ми під час спілкування, часто того не усвідомлюючи, використовуємо слова, що належать до жаргону. У наше інформаційне століття ми можемо почути його всюди: в Інтернеті, просто на вулиці і навіть у ЗМІ. Тому серед лінгвістів постало питання щодо впливу цього явища на національну мову.

У сучасному мовознавстві існує велика кількість праць, присвячених проблемі функціонування жаргонної лексики. Одним із найбільш авторитетних дослідників цієї проблеми була Л. Ставицька. Вона написала, зокрема, такі праці: «Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови», «Короткий російсько-український словник контрастивної лексики», «Короткий словник жаргонної лексики української мови», «Український жаргон. Словник». Крім Лесі Ставицької, дослідженнями жаргону займалися також А. Д'яков, О. Пономарів, О. Сербенська, Л. Масенко, З. Куньч, Л. Харчук, Булик-Верхола, Т. Кияк, З. Куделько, Р. Зорівчак та інші.

Згідно зі «Словником лінгвістичних термінів», «Жаргон (фр. jargon – «пташина мова, незрозуміла мова») – соціальний діалект, вирізняється від літературної мови специфічною лексикою, вимовою, але не має власної граматичної й фонетичної системи. Жаргон існує не окремо і не самостійно, а завжди на основі певної мови» [1, с.78]. Жаргон – це слова, вживання яких обмежене соціальними чинниками: належністю мовців до одного соціального середовища, професії, одного віку, їх спільним дозвіллям, спільністю інтересів. Жаргонні слова використовуються на позначення не дуже великої кількості предметів і явищ у певний проміжок часу існування суспільства, проте допомагають висловитися більш емоційно, мовленнєво експресивно, що, на думку О. Пономаріва, «є важливим засобом стилістики. Вона (мовленнєва експресія) служить для підсилення виразності висловлювання, збільшення сили сказаного» [2, 99].

Жаргон традиційно поділяють на:

- 1) професійний жаргон (жаргон людей, що належать до певної професії);
- 2) кримінальний жаргон або арго (жаргон кримінальних елементів);
- 3) жаргон певної сфери діяльності (жаргон людей, об'єднаних одним хобі);

4) жаргон соціальної групи (жаргон, що належить певному суспільному класу);

5) віковий жаргон (жаргон, що об'єднує осіб одного віку).

І молодіжний жаргон, будучи спрямованим на людину, її буття та її стосунки з іншими людьми, сформувався під впливом кожного з названих видів жаргону.

Розвиток комп'ютерних технологій, Інтернет, їх можливості привертають увагу молодих людей, через що з'явилася велика кількість нових жаргонізмів. Таких як: «мило», «інетік», «глючити», «миша», «смали», «залізо», «вірусняк» тощо.

Запозичення з іноземних мов також значно розширило кількість молодіжних жаргонізмів. Особливий вплив має англійська. Відомими жаргонізмами іншомовного походження є: «фейс», «лав», «респект», «лузер», «крейзі», «бест», «паті», «шпрехати», «пардон».

Досить велику кількість жаргонізмів породжують інтереси молоді, такі як, спорт, наука, мистецтво, музика, комп'ютерні ігри тощо. Але ці жаргонізми є часто вживаними лише в колах, що поділяють відповідні захоплення. Наприклад, такі жаргонізми як «метал», «електруха», «басуха», «попса», «свіжак», «реліз» є відомими серед молоді, що захоплюється музикою. А «нуб», «про», «гоблін», «красавчег», «моб» популярні серед шанувальників відеоігор.

Часто молоді люди, прагнучи бути авторитетними, використовують кримінальний жаргон. Так, його можна почути від хлопців, що намагаються бути лідерами в компанії. Жаргонізмами кримінального походження є такі слова як «фраер», «замочити», «ментура», «лох», «бобік», «гвинтити» тощо.

Особливе місце в молодіжному жаргоні посідає студентський жаргон. Найбільш відомими серед студентського жаргону є слова: «академіка», «шпора», «курсач», «хвіст», «общага», «об'ява».

З метою виявлення ставлення студентів Одеського державного екологічного університету до жаргонних слів, частотності їх використання й розуміння самого поняття жаргону протягом тижня в соціальній мережі Фейсбук тривало опитування, темою якого було питання «Молодіжний жаргон – еволюція мови чи національна катастрофа?».

Результати його є такими: перше запитання – яка частина студентів використовує жаргон? Відповідь - 100%.

Друге запитання – знання визначення. 37% опитуваних вважає жаргон словесним брудом, 33,3% – просторіччям, і 29,6 % – словами певної групи людей.

Третє запитання – вплив жаргону на мову. «Жаргон псує мову чи сприяє її розвитку?» 53,6% опитуваних вважає, що сприяє її розвитку.

А далі про те, які види жаргону є більш популярними серед студентів. Так, жаргонними словами, іншомовного походження користуються 48,1% опитуваних; жаргонізмами, що стосуються захоплень – 40,7%, Інтернет-жаргоном – 29,6%. Словами, що належать до кримінального жаргону, користуються 57,7% студентів.

І, що досить очікувано, студентським жаргоном користуються найчастіше – 92.6%.

Соціологічне опитування, проведене серед студентів нашого закладу, підтвердило, що жаргон – поширене явище серед молоді. А причини його вживання такі:

- 1) жаргон робить мову більш короткою, емоційно виразною;
- 2) жаргон є розпізнавальним знаком того, до якого соціального середовища належить ця людина;
- 3) це модна данина часу; бажання бути сучасним;
- 4) прагнення відгородитися від загалу; намагання створити свій маленький «світок»;
- 5) обмежений словниковий запас.

На сучасному етапі питання культури мовлення особливо гостро постає перед молоддю, зокрема – студентською. Студентський жаргон не є окремою системою, а влітає в себе загальномолодіжний жаргон, що характеризує мову певного покоління. Усі опитані студенти зазначили, що вважають жаргонізацію мови невід’ємною частиною спілкування серед однолітків. Такі слова дозволяють їм самостверджуватися, підтримувати добрі стосунки з одногрупниками, легко обмінюватися інформацією.

У сучасних лінгвістів до цього питання двополюсне ставлення.

Деякі з них підтримують думку про необхідність збереження чистоти української мови і, як наслідок, украї негативно ставляться до жаргону. Така думка поширювалася ще з 20-их років минулого століття і вже в середині ХХ ст. стала загальноприйнятною. У той час емоційна стриманість лексики, її однотипність і нормативність заохочувалася, адже саме такий вигляд мови був вартий пролетаря.

Але сьогодні це вже не єдиний погляд на проблему. Деякі лінгвісти вважають зовсім інакше. Так, Олесь Кульчинський вважає, що «мова стає повноцінною тільки тоді, коли вона охоплює всі сфери фізичного й духовного життя людини, коли нею спілкуються всі суспільні верстви: від інтелігенції до повій та «братви»[4].

Згадувана нами Леся Ставицька писала так: «Я вважаю, що лінгвіст має вивчати мову не такою, якою вона начебто мусить бути, а такою, якою та є насправді. Вийдіть на вулицю, прислухайтеся до мови українців. Вона не калинова. Мені, як науковцеві, моя наукова совість не дозволяє не бачити реальних процесів у сучасній мові» »[5].

Жаргон, маючи яскраве емоційне забарвлення, чудово підходить для висловлення думок. Жаргон служить для спрощення спілкування, завдяки йому нам легше сприймати інформацію. Його найкраща риса – це урізноманітнення мови. Жаргон вирізняє людей, створюючи їх особливу субкультуру. Ці ж субкультури, у свою чергу, створюють власне мистецтво, філософію та

погляди. І все це різноманіття по-своєму сприяє розвитку загальнолюдської культури.

Жаргон можна вважати стилем мови. І, можливо, як стиль, він має право побутувати в розмовному мовленні окремих угруповань. Та сьогодні ЗМІ й Інтернет пересипані жаргонічними новотворами, цей стиль охоплює все більший простір у мовному спілкуванні: ним послуговуються актори, депутати, навіть президенти.

Раптом помічаємо, що в нашу мову, непомітно змінюючи нас самих, увійшли «пофігізм» і «облом», а також «яблука» та «мобіли», з'явилися «юзери», «лаймери» і «чайники», «сисадміни» і «хакери», які однаково лають «маму», «відюху» або «вінт».

На сучасному етапі питання культури мовлення особливо гостро постає перед студентською молоддю. Студентський жаргон не є окремою системою, а переплітається із загальномолодіжним жаргоном, що характеризує мову певного покоління. Усі опитані студенти зазначили, що вважають жаргонізацію мови невід'ємною частиною спілкування серед однолітків. Такі слова дозволяють їм самостверджуватися, підтримувати добрі стосунки з одногрупниками, легко обмінюватися інформацією.

Отже, жаргон був, є і буде в студентській лексиці. Добре це чи погано? Питання, мабуть, неправомірне. Єдиного і всеосяжного визначення жаргону немає і дотепер. Неодноразові спроби розмежувати жаргон і загальноновживану лексику або жаргон і нецензурну мову не дали результатів.

Визначення жаргону часто виявляються помилковими. Таким чином, у різних словниках і посібниках ми можемо зустріти безліч визначень для сленгу, таких як: «нецензурна мова», «мова неписьменних і безпутних людей», «поезія простої людини». Навряд чи слід підходити до сленгу виключно з позиції дослідника-лінгвіста, бо мова – явище не статичне, а багатогранне, і в першу чергу – за способом вираження емоцій (сленг наявний переважно в усному мовленні). З точки зору стилістики, жаргон чи сленг – це не шкідливий

паразитичний наріст на тілі мови, який вульгаризує усне мовлення, а органічна та якоюсь мірою необхідна частина мовної системи.

На жаль чи на щастя, жаргон – це реальність нашого суспільства. Його не можна ні заборонити, ні скасувати.

Він змінюється з часом: одні слова вмирають, інші з'являються. І сучасного студента зовсім без жаргону уявити неможливо (бо головні його переваги – виразність і стислість), а без певного слова мова стає обмеженою й непереконливою. І все ж, звичайно, погано, якщо жаргон повністю замінює людині нормальну мову.

Зрозуміло, всі ми бажаємо, щоб наша молодь спілкувалася унормованою літературною мовою, або хоча б максимально наближеною до неї. Тому не можна допустити, аби сленг претендував у майбутньому на мову масового спілкування. Бо мова – це єдність народу. А сленг – це розкол навіть одного народу на окремі складові.

Отже, щоб не образити нікого, не принизити власної гідності, наше спілкування постійно передбачає необхідність відповідного вибору форми висловлювання, а культура мовлення зобов'язує кожного бути уважним до слова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

1. Словник лінгвістичних термінів / Д.І. Ганич, І.С. Олійник. – К. : Вища школа, 1985. — 360 с.

2. Пономарів, О.Д. Стилїстика сучасної української мови [Текст] : підручник / О.Д. Пономарів. – 3-є вид. перероб. і доп. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2000. – 248 с. – ISBN 966-7520-80-3

3. Савицька, Л. Арго, жаргон, сленг : соціальна диференція української мови [Текст] / Леся Савицька – К. : Критика, 2005. – 464 с. – ISBN 966-7679-68-3

4. Блатний жаргон: із кримінального перетворився на вуличний [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: http://texty.org.ua/pg/article/omelyan/read/9974?a_srt=&a_offset=2296

5. Статус зниженої мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу до вид.: <http://www.lvivpost.net/suspilstvo/n/7792>